

Langstrands første snøskuter

Min far Johannes Edor Olai Olsen

Litt før klokken ti i formiddag sto solen opp over fjellene i sørvest. I klarvær og vindstille har den latt sine stråler lyse over Varanger i vel tre timer. Ho mor har gjentatte ganger priset dens flotte gjenkomst, mens pensjonisten har vært mer avmålt i sine bemerkninger. Mørketida er definitivt over og for første gang i år har jeg kunnet lese uten elektrisk lys. Både på Skjånes og på Langstrand, kan man feire solens tilbakekomst i dag, men det finnes nok enda bygder som ikke har sett soløyet enda. Dagens innkjøp er unnagjort og vi kan gå helga i møte med velfylte kjøleskap, både på kjøkkenet og i kjelleren. Lørdagsgrauten er på kok, men ho mor har enda ikke starta med rømmegrauten som skal trone øverst oppå graut-tallerkenen.

Da jeg trådte mine barnesko hjemme på Langstrand på denne tiden av året, var det ikke bare å sette seg i bilen og kjøre til butikken. Landhandelen lå helt ytterst ute i ytrebygda, mens vi bodde i indrebygda et par kilometer fra butikken. For å komme seg dit var det to muligheter på vinterstid. Det var enten å følge den smale opptråkkede stien til fjæra for så å følge den, men det var kun mulig når det var fjære sjø. Det andre alternativet var å spenne på seg skiene og gå til butikken. De fleste valgte skiene, men ved større kjøp var det vanlig å bruke motorbåt eller robåt. Valgte man å gå, måtte man alltid ha Bergans grå ransel på ryggen, for det var nesten umulig å bære handleposene i hendene på hjemturen, spesielt når man gikk på ski. Varene man handlet ble fraktet i gråpapirposer og det var ikke hemper i dem, noe som gjorde dem vanskelige å bære i hendene. Husholdningene var på denne tiden

sjølforsynt med melk, kjøtt og fisk. Det ble også kjøpt inn vinterforsyning av poteter og grønnsaker om høsten, så det var ikke så mye man trengte å handle på butikken. Det var de voksne som sto for handlinga, men vi barna fikk som oftest være med. De fleste gangene fikk vi ingenting, men noen ganger, hvis vi hadde gjort oss fortjent til det, fikk vi godterier. Pengeverdien var en helt annen enn i dag. For en krone kunne vi kjøpe tjue femøreskarameller eller ti tiøres (og de var dobbelt så store). En kroneis kostet ei krone og det samme gjorde en melkesjokolade som man må betale tjue kroner for i dag. Det var veldig sjelden at vi fikk godterier, og frukt var en sjelden vare. Husker at vi regnet frukt i samme kategori som godteri og vi kalte frukten for godter.

Vi var, som barn alltid har vært, veldig glad i søtsaker og vi hadde våre måter å stille søthungeren på. Vi stekte «knekk». Når anledningen bød seg, det vil si når vi var alene hjemme, var det å ta stekepannen fram. Det første vi måtte sjekke var om det var lagt kull i ovnen, hvis ikke måtte vi hive innpå et par skuffer, for ovnen måtte være varm når vi skulle lage knekk. I varm panne hadde vi ei blanding av smør og sukker, som vi etter hvert hadde melk oppi. Når dette begynte å koke sammen tilsatte vi ofte havregryn, opphakkede mandler eller nøtter, da særlig ved juletider, for ellers i året var det ikke nøtter å oppdrive. Vi brunet knekkmassen til den fikk riktig brunfarge og konsistens og så helte vi den på matpapir som var smurt med margarin. Massen ble deretter satt kjølig og når den var stivnet brøt vi løs passe store stykker. Smaken lå ikke noe tilbake for kjøpkaramellen og knekken ble fortært med god appetitt. Det hendte også at mamma laget knekk til oss, selv om hun nok var klar over at vi mestret prosedyren utmerket.

Faren min var litt av en tusenkunstner. Han var ikke så veldig glad i å gå, hverken på beina eller på ski. Allerede tidlig anskaffet han seg moped, en Zundapp som det var mulig å sykle med hvis motoren streiket. Etter hvert ble den byttet ut med en 125 cm³ lettmotorsykkkel av type Tempo Taifun. Pappa likte som sagt ikke å gå på ski, noe som fikk han til å tenke på at det måtte gå an å komme seg fram på vinterstid på en enklere måte. Han tegnet og grublet og kom fram til at det måtte gå an ved visse justeringer å bruke motorsykkelen på vinterstid. På finurlig vis greide han å konstruere et beltelignende hjul som erstattet motorsykkelens originalbakhjul. Framhjulet ble erstattet av et stag som har tilpasset og skrudde fast påsykkelens hjulgaffel. På dette staget festet han ei halvmeterlang ski som han lagde ved å sage tuppen av ei hoppski. Det var stor ståhei da han prøvde doningen første gang, men den viste seg å fungere og den ble således den første snøskuteren som ble tatt i bruk på Langstrand, og det før noen av oss visste om snøskuteren i det hele tatt.